

O'RIK MAG'ZINING KIMYOVIY TARKIBINI TAHLIL QILISH

G. S. Aliyeva.,

G. Z. Djaxangirova,

Namangan muhandislik-texnologiya instituti

Annotatsiya:

O'rik yadrolari ko'p miqdorda yog'li kislotalar, bir nechta minerallar, organik kislotalar va bir qator muhim bo'lmagan va muhim aminokislotalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: don mahsulotlari, fitoaditives

Аннотация: Ядра абрикоса содержат большое количество жирных кислот, несколько минералов, органических кислот и ряд заменимых и незаменимых аминокислот.

Ключевые слова: зерновые продукты, фито добавки

Annotation: Apricot kernels contain a large amount of fatty acids, several minerals, organic acids and a number of non-essential and essential amino acids.

Keywords: cereal products, fitoaditives

O'zbekiston ijtimoiy siyosat, ya'ni aholi salomatligini muhofaza qilish va mustahkamlash sohasida davlatning ustuvor vazifalaridan birini amalga oshirishga qaratilgan keng ko'lamli chora-tadbirlarni amalga oshirmoqda. Funktsional mahsulotlarning ichki bozordagi ulushi hozircha katta emas, lekin bu segment dinamik rivojlanmoqda va turli kasalliklarni tuzatish va oldini olish vositasi sifatida juda istiqbolli hisoblanadi. So'nggi yillarda respublikada tabiiy resurslardan ratsional foydalanish borasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xom ashyoning qo'shimcha manbalarini qidirish ham faol olib borilmoqda, ularni etishtirish uchun platformalar yaratilmoqda. O'simliklarga alohida e'tibor qaratilmoqda, qurg'oqchilikka yaxshi toqat qiladigan va tez meva bera boshlaydigan marginal yerlarda etishtirishga eng moslashgan.

Ushbu global muammolarni hal qilish uchun istiqbolli sohalardan biri an'anaviy bo'lmagan o'simlik xom ashyosini qo'llashdir. Ular ham o'stiriladi, ham yovvoyi

holda, tarkibida oziqlanish fiziologiyasi nuqtai nazaridan qimmatli moddalar mavjud bo'lib, unda makro va mikroelementlar mavjud bo'lib, ularning inson organizmiga ta'sirini o'rganish ayni paytda maxsus tadqiqotchilar va oziq-ovqat ishlab chiqaruvchilarga, ayniqsa, ular orasida talab yuqori bo'lganlarga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Bunday mahsulotlarga asosan don mahsulotlari kiradi. Yaqinda funksional yo'naltirilgan mahsulotlarni ishlab chiqarishda meva va berry va o'simlik xom ashyosini qayta ishlash mahsulotlari, shuningdek dorivor o'simliklardan olingan fitoaditives, ayniqsa, changlangan yarim tayyor mahsulotlar (chang) shaklida, tobora muhim bo'lib bormoqda. Bu mahsulotlarni zarur oziq-ovqat moddalari bilan boyitadi va oziq-ovqatga bog'liq kasalliklar, "sivilizatsiya kasalliklari" deb ataladigan kasalliklarning rivojlanish xavfini kamaytiradi, va chang shaklida qo'shimcha moddalarni qo'llash - xom ashyo mavsumiyliги muammosini hal qilish.

Ushbu tadqiqotlar O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yildagi "Yangi O'zbekistonning 2022-2026 yillarda rivojlanish strategiyasi to'g'risida"gi 60-sonli qarorlari bilan bog'liq holda ayniqsa dolzarbdir, No PP-4406 2019 yil 29 iyuldagi "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash va oziq-ovqat sanoatini yanada rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida", 2020 yil 9 sentyabrdagi PP No4821 "Respublika oziq-ovqat sanoatini jadal rivojlantirish va aholi bandligini to'liq ta'minlash chora-tadbirlari to'g'risida" sifatli oziq-ovqat mahsulotlari" shuningdek, agrosanoat sohasida amalda bo'lgan boshqa me'yoriy hujjatlarda.[1,2]

Ishda o'rganish ob'ektini tadqiq qilishning biokimyoviy, fiziko-kimyoviy, reologik, mikrobiologik va organoleptik usullaridan foydalanildi. O'rik urug'i tortidan (ZHAK) foydalanishning maqsadga muvofiqligini ilmiy-nazariy asoslash; kimyoviy tarkibi, oziq-ovqat xavfsizligi va funktsional va texnologik xususiyatlarini o'rganish natijalari beriladi.

Oziq-ovqat sanoatida tabiiy qo'shimchalardan foydalanish novvoyxona mahsulotlarining fiziologik ahamiyatini oshirishning samarali, arzon va xavfsiz usuli hisoblanadi. Xom ashyo va oziq-ovqat mahsulotlari xossalarini fundamental o'rganish amaliy va ilmiy ahamiyatga ega. O'rganilgan o'rik pirogi - o'rik urug'idan yog'ni bosish natijasida olingan - TS 64.18310089-01: 2002 talablariga javob berishi aniqlangan. SanPiN No 0283-10, O'z DSt ISO 6635: 2013 va TR CU 021/2011 "Oziq-ovqat mahsulotlarining xavfsizligi to'g'risida". Shunday

qilib, asosiy oziq-ovqat mahsulotlarini, xususan, novvoyxona, fiziologik funktsional boyitish uchun ushbu xom ashyodan foydalanishning imkoniyati etarli darajada iste'mol qilishning tavsiya etilgan darajasigacha bo'lgan ingredientlar. [4,7,8,9]

Ishda Toshkent va Namangan viloyatlarida etishtirilgan o'rik urug'laridan olingan o'rik pirogi qo'llanilgan.

O'rik qoqi o'rik urug'idan yog'ni siqib chiqarish natijasida olinadi. Kekning parhez tolalari sorbent bo'lib, karsinogenlar va toksinlarni yo'q qilishga yordam beradi. O'rik yadrosining keng ko'lamli foydali moddalari ovqat hazm qilish va yurak-qon tomir tizimi, jigar va o't pufagi bilan bog'liq ko'plab kasalliklarning oldini olishda foydali bo'lgan infuziyalar va o'rik kekining ajrilmalarini hosil qiladi. O'tkir kek patogen va zararlangan hujayralarni yo'q qilishga qodir. Bundan tashqari, bu ichak peristaltikasini tiklash va saraton kasalligini oldini olish uchun ajoyib vosita. Tashqi antibakterial ta'sirga ega, döküntülarni yo'q qiladi va ularning qaytalanishini oldini oladi, kometazorlardan butunlay xalos bo'lishga yordam beradi. Teri hujayralarini yangilash va qayta tiklash jarayonlarini boshlaydi, uni tozalaydi va gözeneklarni toraytirmoqda.

Sanoatda o'riklarni qayta ishlash orqali turli xil tayyor mahsulotlar olinadi: quritilgan o'rik, quruq o'rik, sharbat, murabbo, murabbo va boshqalar. Shu bilan birga, o'rik urug'lari chiqindilar shaklida qoladi. Meva chiqindilari - bu ko'pincha o'rik chuqurlari tomonidan olingan ta'rif bo'lib, ularning foydalari va zararlari hisobga olinmaydi. Ko'pchilik o'rik yadrolari tibbiyot, kosmetologiya va pishirishda qanday keng qo'llanilayotganini ham anglamaydi. Qobiq ortida yashiringan o'rik urug'ining yadrosi qimmatbaho moddalar majmuasini o'z ichiga oladi va o'ziga xos, ammo jirkanch ta'mga ega emas.

O'zbekiston sharoitida yiliga 662123 tonnadan ortiq o'rik ishlab chiqariladi. Bu miqdordan chiqindilar, ya'ni suyaklar 40% ni tashkil etadi. Ayni paytda ushbu chiqindilar xom ashyosidan tayyor mahsulotni qayta ishlash va olish dolzarb vazifadir. O'riklarni qayta ishlash respublikada quritilgan mevalar ishlab chiqaradigan kannerlar va xususiy firmalar tomonidan amalga oshiriladi.

O'rik yadrolari ko'p miqdorda yog'li kislotalar, bir nechta minerallar, organik kislotalar va bir qator muhim bo'lmagan va muhim aminokislotalarni o'z ichiga oladi.

Turli yog' kislotalarining mavjudligi mahsulotning energetik qiymatini belgilaydi. Organik kislotalar va minerallar ichki organlar va metabolismm faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Suyaklar tarkibida:

- vitaminlar (B17, PP); kaloriya miqdori – 520 kkal; yog'lar – 45,4 g; oqsillar – 25 g; kislota – 2,8 g; kul moddalar – 2,6 g; suv – 5,4 g; magniy – 196 mg; kaliy – 802 mg; fosfor – 461 mg; natriy - 90 mg; kaliy – 93 mg; temir – 7 mg.
- yog' kislotalari (linoleik, palmitik, oleik); fosfolipidlar; tokoferollar.

Tarkibining taxminan 29 foizi energiyaning asosiy manbalaridan biri bo'lgan oleik kislota bilan band bo'lib, boshqa lipidlarning emilishini qo'llab-quvvatlaydi. Taxminan 11% tarkibi linoleik kislota bilan hisobga olinadi. Sog'lom xolesterin darajasini saqlashda muhim rol o'ynaydi, yurak ishi antioksidant fazilatlariga ega. Sovuq presslashdan so'ng o'rik yadrolari tortidan olingan massa sifatining kimyoviy tarkibi va fizik-kimyoviy ko'rsatkichlari o'rganildi. JACQUES).

1-jadvalga qarang. ZHAK ning kimyoviy tarkibi va energiya qiymati (kaloriya miqdori) ni o'rganish natijalari berilgan.

1-jadvalda keltirilgan o'rganilgan JACQU'larning kimyoviy tarkibi bo'yicha ma'lumotlar tahlili. , bu mahsulot tarkibida CB ning asosiy qismi yog'lar (o'rtacha 45,4%) bilan ifodalanadi, ular tarkibida asosan mono va ko'p to'yinmagan yog' kislotalari, oqsillar (o'rtacha 25,0%) mavjud. va B₁₇, o'rtacha 27.7 va 16.2% ni tashkil etadi, kattalarning fiziologik ehtiyoji me'yorlari.

1-jadval - ZHAK ning kimyoviy tarkibi va energiya qiymati

Oziqlantiruvchi moddalar	G / 100 g mahsulot boshiga ozuqa miqdori		
	mahsulot	SNFP*	RB** SNN% da
Suv	5,40	-	-
Oqsillar (B)	25,00	76,00	32,24
Yog'lar (W)	45,40	56,00	16,07
Uglevodorodlar (Y)	2,80	219,00	7,00
Nisbat B:F:U	1,0:2,0:0,1	1,0:1,0:4,0	-
Tsellyuloza	2,20	20,00	11,00
O'sh	2,60	-	-

E- Global Congress

Hosted online from Dubai, U. A. E., E - Conference.

Date: 30th March, 2023

Website: <https://eglobalcongress.com/index.php/egc>

ISSN (E): 2836-3612

Vitaminlar, mg:			
vitamin PP (nikotinik kislota)	4,1 5	15,00	35,00
Vitamin B ₁₇ (amigdalv)	2,43	1,50	28,70
Minerallar, mg:			
Temir (Fe)	7,00	18,00	9,72
Kaliy (Ca)	93 00	1000,00	5,60
Magniy (Mg)	196 00	400,00	30,00
fosfor (P)	461,0 0	800,00	52,81
kaliy (C)	802,00	400	15,83
natriy (Na)	90,00	3,10	33,20
Kaloriya tarkibi, kkal	608	1684	36,10

SNFP*- ozuqaning fiziologik ehtiyojining o'rtacha normasi

RSP-** hisoblangan o'rtacha

Foydalanilgan manbalar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 29.07.2019 yildagi "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini chuqur qayta ishlash va oziq-ovqat sanoatini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ 4406-son qarori [Elektron resurs].- Murojaat qilish rejimi: <https://iiv.uz/ru/pages/ozbekiston-respublikasi-prezidentining-farmonlar> (tadbiq etish sanasi: 08.10.2019).
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 29.08.2015 yildagi "O'zbekiston Respublikasi aholisining 2015-2020 yillarga mo'ljallangan sog'lom ovqatlanishini ta'minlash chora-tadbirlari konsepsiyasi va kompleksini tasdiqlash to'g'risida"gi 251-sonli qarori [Elektron resurs]. - Murojaat qilish rejimi: <https://www.lex.uz/docs/4567337#4568274> (murojaat sanasi: 12.10.2018).
3. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti [Elektron resurs]. - Murojaat qilish rejimi : <http://www.kim.int/ru>.
4. Sog'lom ovqatlanishning zamonaviy talablariga javob beradigan oziq-ovqat mahsulotlarini iste'mol qilishning oqilona me'yorlari bo'yicha tavsiyalar, utv. Rossiya Federatsiyasi Sog'liqni saqlash va ijtimoiy rivojlanish vazirligining 2010 yil 2 avgustdagi 593-sonli buyrug'i.
5. SanPiN 2.3.2 1078-01. Oziq-ovqat mahsulotlarining xavfsizligi va ozuqaviy qiymatiga qo'yiladigan gigienik talablar. - M. : Izd-vo NTs ENAS, 2001. - 189

E- Global Congress

Hosted online from Dubai, U. A. E., E - Conference.

Date: 30th March, 2023

Website: <https://eglobalcongress.com/index.php/egc>

ISSN (E): 2836-3612

- s.
6. Bojxona qo'mitasi TR CU 021/2011 ning texnik reglamenti. Oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligi to'g'risida".
 7. Bojxona qo'mitasi TR CU 022/2011 ning texnik reglamenti. Oziq-ovqat mahsulotlari etiketi jihatidan".
 8. Bojxona qo'mitasi TR CU 029/2012 ning texnik reglamenti. Oziq-ovqat qo'shimchalariga xavfsizlik talablari, tirbandlik va texnologik yordamlarning xushbo'y hidi.
 9. Bolalar uchun taraqqiyot: ovqatlanish bo'yicha hisobot kartasi (No4). - UNICEF, 2006. - 36 s.